

Nr. 9(167)

Bazūne

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2025. gada 1. septembris

ILUSTRĀCIJAS, KAS RUNĀ

Gunta Bite

Avīzītes «Bazūne» redaktore

Ikvienam cilvēkam ir prasmes, kas viņam padodas izcili. Vai tās ir dabas dots talants, vai mācību un darba rezultāts? Es domāju, ka bez attīstīšanas ar vienu talantu vien nepietiek. Maestro Raimondam Paulam ir fenomenāls talants. Vai tas gatavs bija ielikts viņa šūpulī? Nē. Bērnībā, kad citi bērni spēlēja futbolu, Raimondīnam vajadzēja sēdēt pie klavierēm. Tāpat arī Rembrants savas pirmās gleznu versijas nobēdzināja vai mālēja pa virsu jaunas, līdz atrada īsto gaismas un ēnas spēli.

Talantu ir jāattīsta un jābagātina. Nepieciešamas divas lietas: skolotāji un prakse. Prakse ir svarīgāka, jo dod pieredzi, kas nosēžas atmiņā un ļauj rokai pašai atcerēties kustības, lai zīmējums vai glezna attēlotu mākslinieka vīziju.

Protams, mūsdienās papīra vērtība nav tik augsta kā audeklam, tāpēc praktizēties var uz nebēdu. Ja nesanāk sīkspārnis, var zīmēt kaut ko citu. Bet, ja zīmējumam jābūt precīzam un jāsaskan ar tekstu, tad tas nav viegli pat pieredzējušam māksliniekam, kur nu vēl iesācējam.

Mūsu bibliotēka vieglās valodas grāmatām piesaista ilustratorus no malas. Iepriekš tās zīmējušas Elīna Veinberga, Amanda Ke-

tija Jēkabsone un Kate Brikmane-Buklovskā. Šoreiz palīgā nāca Jaņa Rozentāla Mākslas skolas audzēkne Elīza Daniela Dzene, kura ilustrēja **Annas Brigaderes pasaku vieglajā valodā «Maija un Paija»**.

Viņas rūpīgi izstrādātajos zīmējumos katrs elements ir vietā, katra emocija sejās atbilst notikumiem, un šķiet, ka darbus radījusi jau pieredzējusi māksliniece, nevis skolniece, kas vēl tikai izkopj un attīsta savu talantu. Krāsainie zīmējumi ļauj ne tikai vizualizēt sižetu, bet arī sajust personāžu klātbūtni.

Nav viegli ilustrēt grāmatu, kuras lasītāji visu uztver burtiski un ievēro katru atšķirību starp tekstu un attēlu. Elīza ar to lieliski tika galā. Grāmata ar viņas brīnišķīgajiem zīmējumiem ir gatava **atvēršanas svētkiem**, kas mūsu bibliotēkā **notiks 10. septembrī plkst. 14.00**. Pasākumā varēs satikt pašu mākslinieci un apskatīt izstādi ar viņas zīmējumiem, kas iekļauti grāmatā.

Tāpat kā citas mākslinieces, arī Elīza Daniela savu darbu ziedoja mūsu bibliotēkai, lai atbalstītu vieglās valodas grāmatu izdošanu. Mēs par to esam ļoti pateicīgi un novēlam, lai viņas mākslinieciskā dzirksts nekad neapdziest! Lai vienmēr ir spēks piecelties, ja kas *izsit no sliedēm*, jo tieši tas padara mūs par spēcīgām personībām un atšķir no skauģiem un tukšām dvēselēm.

DZEJAS MARATONS 2025

Gundega Tabaka

LAN vecākā bibliotekāre

Septembris ik gadu ir saistīts ne tikai ar jauno mācību gada sākumu, bet arī ar Dzejas dienām. Lija Brīdaka savā publikācijā «Tuvības svētki» rakstīja: *«Kad saule vakaros jau agrīnāk jūras vēsajos ūdeņos laižas, kad bērzi pa dzeltenai lapai izkaisa vējos, kad dzērves sasauca promiešanai, kad bites viršos rūgteno atvadu saldumu vāc, tad dzejas tikšanās mēnesis — septembris atkal ir klāt.*

Dzejas dienas, tāpat kā mūsu folklorā un citu mākslas veidu paliekošās izpausmes, jau ir pieskaitāmas latviešu nacionālajiem dārgumiem. Tās nevarēja rasties un izaugt tukšā vietā vai pēc kāda vadoša rīkojuma no augšas. Līdzīgi kā tautasdziesmas, ko ierastajā pantmērā teica un izdziedāja pārdzīvojuma uzvandītā dvēsele, kas tika otra cilvēka uzklautā, pieņemta un saglabāta, līdzīgi kā keramika un visi šodien pazīstamie darinājumi, kuri uzradās, kad mūsu senčiem kļuva nepieciešami, arī Dzejas dienas piedzima gan kā pagātnes skolu gudrā, iejūtīgā literatūras mācība, gan kā melīgās, deklarativās un aukstās padomju ikdienas slāpes pēc siržu tuvības, pēc patiesa vārda, pēc atšķirīga un īpatna īstenības redzējuma.

1965. gada 11. septembrī Komunāru parkā (pašreizējā Esplanādē), atzīmējot latviešu dzejnieka Raiņa 100. dzimšanas dienu, tika atklāts viņa piemineklis. 1966. gada 30. martā Latvijas Rakstnieku savienība nolēma dzejas dienas rīkot katru gadu, tā iedibinot jaunu tradīciju.

Katru gadu Dzejas dienām ir savs moto: «Dzeja svin», «Dzeja dejo», «Dzeja elpo»,

«Dzeja vieno», «Dzeja dzīvo», «Dzeja dziedē», «Dzejnieka kurpēs», «Dzeja pavadina», «Dzeja nemelo» utt.

Kāpēc gan, lai arī Strazdumuižā notiekošajā pasākumā, kuru organizē Latvijas Neredzīgo bibliotēka (LNerB) sadarbībā ar Rīgas Strazdumuižas vidusskolu — attīstības centru nebūtu pašiem savs moto? Protams — mums tas ir «Dzejas maratons».

Jau otro gadu LNerB bibliotekāri dodas uz Rīgas Strazdumuižas vidusskolas — attīstības centra sporta laukumu, lai piedalītos Dzejas maratonā. LNerB bibliotekāres un skolas bibliotekāre Krista Valaine sagatavo dažādus uzdevumus, kas dalībniekiem jāizpilda, proti, jāizlabo tautasdziesmu teksti, jāsaliek pareizā secībā dzejas rindas, no attēliem jāuzmin dzejolis, dzejoli jāieraksta vārdi tukšajos laukumos, veidojot savu interpretāciju par dzejoli, jāatpazīst dzejnieki un rakstnieki. Un, protams, maratons nav maratons bez kārtīgas izkustēšanās, kuru organizē sporta skolotāji Vineta un Vladimirs Priedes.

Šogad pasākums notiks 17. septembrī. Kā ierasts, tā noslēgumā notiks dalībnieku apbalvošana, kurā apsveikuma un pateicības vārdus dalībnieki saņems no direktora vietnieces audzināšanas darbā Laimdotas Žirbas par dalībnieku aktivitāti, par septembri ar Dzejas dienām, par saņemto bērnu mīlestību — kā tīru, spēcinošu gaisu, kas vilņo virs dzimtās zemes mežu galotnēm. Tas palīdz pacelties augstāk. Bezgaisa telpā nav iespējams lidojums.

Dzejai ir dziedinošs spēks, ja vien tai ļauj un spēj to novērtēt. Lai ikviens atrod tās dzejas rindas, kas iedvesmo! Lai arī šī gada Strazdumuižas «Dzejas maratons» mūs iedvesmo kā dzejai, tā arī sportam!

JAUNO MĀCĪBU GADU UZSĀKOT

Dinija Lūcija Bite *sistēmbibliotekāre*

Ir sācies jauns mācību posms. Tas vienlaikus aizrauj un satrauc. Kā veiksies mācībās? Kā visu paspēšu? Vai mācību viela būs saprotama un pieejama? Šie un citi jautājumi šobrīd ir prātā ne tikai skolēniem un studentiem, bet arī viņu vecākiem.

Šoreiz gribu pievērsties tieši pēdējam jautājumam: vai mācību programmā paredzētā literatūra būs saprotama un pieejama. Sākumā tas var šķist mulķīgs jautājums, jo programma visiem ir vienāda. Bet būtība ir tāda: «vienāds» nav tas pats, kas «vienlīdzīgs».

Cilvēki ir dažādi. Vienam vajadzīgas brilles, lai lasītu, citam ne. Vienam vajadzīgs kalkulators, lai rēķinātu, citam nav, jo visu spēj aprēķināt galvā. Uzdevumi visiem ir **vienādi** — lasīt un rēķināt. Taču, lai to varētu izdarīt **vienlīdzīgi**, citiem nepieciešami pielāgojumi: brilles vai kalkulators. Ja šo palīdzīkzēkļu nebūtu, uzdevumu vēl varētu paveikt, bet tas prasītu vairāk laika un radītu lieku stresu. Tas savukārt var novest pie neizpratnes un sliktāka vērtējuma.

Lai visi varētu vienlīdzīgi piedalīties mācību procesā, nepieciešams pielāgot literatūru atbilstoši vajadzībām. Šeit talkā varam nākt mēs — Latvijas Neredzīgo bibliotēka —, kas ir lielākais pielāgoto resursu centrs Latvijā. Lai uzzinātu, vai interesējošā grāmata ir pieejama jums nepieciešamajā pielāgojumā: audio formātā, palielinātā drukā, Braila rakstā, vieglajā valodā vai zīmju valodā, apmeklējiet mūsu bibliotēkas mājaslapas sadaļu «E-Katalogs», kur pie atzīmes «Formāts» norādīts pielāgojums.

No mācību grāmatām mūsu bibliotēka audio formātā piedāvā tikai daļu, toties dailliteratūra, kas parādās dažādu skolu ieteicamās literatūras sarakstos, ir pieejama

dažādos pielāgojumos. Lūk, neliels ieskats latviešu autoru darbos, kur A nozīmē audio formātu; PDG — palielināto druku; BRG — Braila rakstu; VVG — vieglo valodu; ZVG — zīmju valodu:

- Anna Brigadere:
 - «Dievs. Daba. Darbs» (A, BRG)
 - «Sprīdītis» (BRG, VVG)
 - «Maija un Paija» (BRG, VVG)
- Andrejs Pumpurs «Lāčplēsis» (PDG)
- Aleksandrs Grīns «Dvēseļu putenis» (A)
- Anšlavs Eglītis «Līgavu mednieki» (A)
- Aspazija «Zaudētās tiesības» (BRG)
- Daina Ozoliņa «Atmaskot direktori» (PDG)
- Dzintars Tilaks:
 - «Papus TRU» (A)
 - «Labo blēņu vasara» (PDG)
- Imants Ziedonis:
 - «Krāsainās pasakas» (A)
 - «Visādas pasakas» (PDG, BRG)
- Jānis Jaunsudrabiņš:
 - «Jaunsaimnieks un velns» (A)
 - «Vēja ziedi» (PDG, BRG)
 - «Baltā grāmata» (A, BRG)
 - «Zaļā grāmata» (A, BRG)
- Jānis Poruks «Pērļu zvejnieks» (A, BRG)
- Jānis Klīdzējs «Cilvēka bērns» (A)
- Kārlis Skalbe «Pasakas» (A, BRG, VVG)
- Laura Vinogradova «Vārnas» (A, PDG)
- Māra Cielēna «Pasakas» (BRG)
- Māra Zālīte «Pieci pirksti» (A)
- Nora Ikstena:
 - «Mātes piens» (A, PDG, BRG)
 - «Pasakas ar beigām» (BRG)
- Rūdolfs Blaumanis:
 - «Salna pavasarī» (A, PDG, BRG, VVG)
 - «Brīnumu zālīte» (A, PDG, BRG, VVG)
 - «Laimes klēpī» (BRG)
 - «Purva bridējs» (BRG)

- «Velniņi» (A, BRG, VVG)
- «Nāves ēnā» (BRG, VVG)
- «Raudupiete» (A, PDG, BRG, VVG)
- Vizma Belševica «Bille» (A)
- Zenta Ērgle «Starp mums, meitenēm runājot un citi stāsti» (BRG)
- Zenta Mauriņa «Domu varavīksne» (A)

- Latviešu tautas pasaka «Eža kažociņš» (A, BRG, VVG, ZVG)
- Video grāmatas zīmju valodā:
 - Latviešu tautas pasakas
 - Latviešu tautas dainas
 - «Lielais rācenis»
 - «Zaķis un lapsa»

STĀSTI PORCELĀNĀ

LEPOTIES AR OTRA PANĀKUMIEM KĀ AR SAVĒJIEM

Irīna Melņika

Vieglās valodas aģentūras vadītāja

Vieglās valodas aģentūra un Latvijas Neredzīgo bibliotēka par sadarbības partneriem nekļuva uzreiz, lai gan darbojās vienā — pielāgotās literatūras jomā. Jaunu sākumu iezīmēja Vieglās valodas aģentūras un Latvijas Universitātes kopīgi izveidotais vieglās valodas kurss, jo tam pieaicās un spraigā mācību procesā vieglās valodas teoriju apguva divas šīs bibliotēkas Braila un pielāgotās drukas nodaļas darbinieces — Gunta Bite un Vineta Bite. Atlika prakse!

Ķeroties pie literatūras adaptēšanas vieglajā valodā, Gunta un Vineta savām bijušajām vieglās valodas pasniedzējām uzdeva tik daudz āķīgu jautājumu, ka bija kārtīgi jāpasvīst! Vieglajā valodā ir savi noteikti principi, taču nav ne konkrētu for-

mulu, ne vārdnīcu. Tikai strādājot var noslīpēt prasmes veidot tekstu viegli uztveramu, un šeit talkā ņemam ne tikai «četrus acu», bet reizēm arī «sešu acu» principu!

Viens no otra mācoties un savstarpēji bagātinoties, gājām ceļu, kas Latvijā nebija pārāk iestaigāts. Kopā nācās stāties pretī skeptiski noskaņotiem valodas daiļskanības aizstāvjiem, skaidrojot, ka tiesības lasīt ir visiem un vieglā valoda var dot šo iespēju cilvēkiem, kuriem nav ļoti labu lasīšanas prasmju vai valodas zināšanu.

Ilgu laiku vieglās valodas literatūras piedāvājums Latvijā bija niecīgs. Šobrīd jau ir citādi: adaptēta literatūras klasika un pat oriģināldarbi vieglajā valodā atrodami ne vien bibliotēku plauktos, bet arī veikalos. Neticas, ka tas panākts dažu gadu laikā kopīgā darbā! Mēs lepojamies par savu sadarbības partneru panākumiem kā par savējiem.

BAZŪNE

**Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas
bezmaksas avizīte**

Izdota Braila un pielāgotās drukas nodaļā. Iznāk reizi mēnesī.

Redaktore Gunta Bite.

E-pasts: gunta.bite@lnerb.gov.lv

Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā *Digitālā bibliotēka*

Tālr. 67522131

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Par publikācijām atbildīgi paši autori.